

SPRÅKFUNKSJONER

Margareth Sandvik

Jan Svennevig

STILISTIKK

- Setning x
  - **Ytring** (výpověď, promluva)
  - parole
  - performance
-
- **utterance** is a smallest unit of speech. It is a continuous piece of speech beginning and ending with a clear pause.

FRA WIKIPEDIA

- Skilnader mellom ytringar og setningar.
- Det er viktig å skilje mellom ytring og setning, og det er mykje som skil dei to fenomen, mellom anna dette:
- Ei ytring kan vere meir eller mindre enn ei setning. Ytring 5 mellom døma i førre avsnittet inneheld to setningar: (1) Er det sant? (2) Dette er helt sykt! Ytring 3, 4 og mellom døma i førre avsnittet er mindre enn ei setning. Ytring 3 er svaret på eit spørsmål frå Olav Tryggvason: «Hvat brast þar svá hátt?», og det er typisk for ytringar som inngår i samtalar, at dei ikkje svarer til fulle setningar.
- «Eg vil heim!» ytra av person M ved høve X er ei anna ytring enn «Eg vil heim!» ytra av person N ved høve Y, men det er den same setninga i begge tilfella. Når ei og same setninga blir ytra ved ulike høve, er det snakk om to førekomstar av den same setninga.
- Ytringar har ei tyding som er sterkt avhengig av ein språkleg og ikkje-språkleg kontekst, medan tydinga til ei setning er uavhengig av konteksten.

LINJEMODELLEN

- Sender – budskap – mottaker
- Oppfattes i dag som for flat
- x
- Man foretrekker begrep makt x solidaritet

JEG - DU

- Makt kan defineres som et asymmetrisk forhold mellom mennesker
- Ikke likeverdige roller i samtalen
- penger, kunnskap, prestisje, status, stilling, utdanning, yrke osv.
- Men biologiske forskjeller som alder, kjønn, rase

FORSKJELLIGE TYPER SAMTALESITUASJON

- Fra uformell småprat til formell lederposisjon.
- Møtet er satt.
- Retten er hevet.

SOLIDARITETSDIMENSJON

- Felleskap og distanse bestemmes sosialt:
- Familiebånd, nasjonalitet, etnisitet, geografisk tilhørighet, yrke, felles interesser

- Titulering
- Bruk av fornavn
- du x De
- Språkhandlingsadverb (liksom, altså)

TO TYPER SPRÅK

Brevet til et barn

- Enkelt språk
- Hverdagslige ord
- Ingen fagord
- Ingen fremmedord
- Ingen abstrakte ord
- Korte setninger
- Aktive verb
- Personlig tonefall
- Uformelt
- Lav informasjonstetthet

Brevet til kunden, studenten

- Vanskelig språk
- Mange fagord
- Mange fremmedord
- Mange abstrakte ord
- Lange setninger
- Passive verb
- Upersonlig tonefall
- Formelt
- Høy informasjonstetthet

FORSKJELLER

erfaringspråk

- Sanselig
- Handlingsorientert
- Personlig
- Konkret
- Bilderikt
- Parataktisk
(sideordning)
- Brukes mest privat

vitensspråk

- Logisk
- Takkeorientert
- Upersonlig
- Abstrakt
- Bildefattig
- Hypotaktisk
(underordning)
- Brukes mest offentlig

SPRÅKFUNKSJONER

- 1. informativ funksjon – referensiell funksjon
- 2. appellativ funksjon
- 3. ekspressiv funksjon
- 4. tekstlig funksjon

(hvordan språkelementene knyttes sammen til en tekst, og tekst i en situasjon)

- Tekstens KOHERENS

KOHERENS

- Teksten må ha en **underliggende semantisk sammenheng.**
- Koherens

EKSPLISITTE SAMMENHENGSMARKØRER

- Grammatisk + leksikalsk sammenheng:
kohesjonmekanismer. Disse mekanismene kommer til uttrykk på tekstens overflate.

GRAMMATISK

- Det var en gang *en bonde, som hadde tre sønner*. Fattig var *han*, og gammel og skrøpelig, og *sønnene* ville ikke ta seg noe til.

OM Å LAGE SUBSTANTIV

- -er
- -ing
- -skap
- -eri
- -else
- -het
- -ær
- -dom
- -sjon
- -tek
- -nad

